

HÖGSTA DOMSTOLENS

BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 9 juli 2008

Ö 4438-05

KLAGANDE

1. AB

Ombud: Advokat JL

2. CL

Ombud: Advokat MK

MOTPART

Ungskär Invest AB, 556526-1939

c/o Hellberg

Karlavägen 18

114 31 Stockholm

Ombud: Advokat GB

SAKEN

Avvisande av käromål

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Västra Sveriges beslut den 24 oktober 2005 i mål Ö 1614-05

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med upphävande av hovrättens beslut undanröjer Högsta domstolen tingsrättens beslut och återförvisar målet till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Det ankommer på tingsrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att ersätta motpart för dennes rättegångskostnader i hovrätten och Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AB har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens beslut avvisar Ungskär Invest AB:s talan. Han har vidare – som hans talan slutligen bestämts – yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i tingsrätten.

CL har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens beslut avvisar Ungskär Invest AB:s talan. Han har vidare yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

Ungskär Invest AB har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Enligt bolagsregistret är LH ensam styrelseledamot i Ungskär Invest AB (Ungskär). Registreringen grundas på en handling som enligt sitt innehåll utgör ett protokoll fört vid extra bolagsstämma i bolaget den 27 juni 2001.

LH väckte i maj 2003 som uppgiven ställföreträdare för Ungskär talan mot bl.a. AB och CL. De senare har invänt att LH inte är behörig att företräda Ungskär av skäl som sammanfattningsvis går ut på att de "rättmätiga" ägarna till 85 procent av aktierna i Ungskär varken kallats till eller närvarat vid den "påstådda bolagsstämman" den 27 juni 2001, när beslutet att utse henne till styrelseledamot skulle ha fattats.

Frågan i Högsta domstolen är om, såsom AB och CL har yrkat, käromålet skall avvisas på den grunden att LH inte är behörig att företräda Ungskär.

Av 12 § lagen (2005:552) om införande av aktiebolagslagen (2005:551) följer att i fråga om registrering och verkställande av samt talan mot ett bolagsstämmobeslut som har fattats före ikraftträdandet skall bestämmelserna i aktiebolagslagen (1975:1385) tillämpas. Det innebär att frågan om Ungskär i målet kan företrädas av LH skall bedömas enligt den lagen. De bestämmelser som är aktuella har i princip oförändrade förts över till 2005 års aktiebolagslag.

Styrelsen utses av bolagsstämman. Den företräder bolaget och tecknar dess

firma. I regel framgår av bolagsregistret (tidigare aktiebolagsregistret) vem eller vilka som ingår i styrelsen och som alltså är behöriga att företräda ett bolag.

Att en uppgiven ställföreträdare för ett bolag är behörig att väcka talan för bolaget är en processförutsättning som skall utredas av domstolen. Så sker normalt genom att registreringsbevis inforas från den uppgivne ställföreträdaren (jfr 11 kap. 4 § rättegångsbalken).

Ett första spörsmål är vilken rättslig betydelse en uppgift i bolagsregistret om ställföreträdare för ett kärandebolag har för dennes behörighet att företräda kärandebolaget när en svarande påstår att uppgiften är felaktig.

Av 18 kap. 3 a § 1975 års aktiebolagslag (27 kap. 5 § 2005 års aktiebolagslag) följer att uppgifterna i bolagsregistret har legitimationsverkan. Således föreskrivs att bolaget inte mot godtroende tredje man kan åberopa fel eller brister vid beslutet att utse den registrerade personen. Bestämmelsen saknar relevans för de frågor som nu är aktuella av två skäl. För det första är det tredje man och inte bolaget som påstår att uppgiften i bolagsregistret är felaktig. För det andra gäller bestämmelsen inte för rättegång. Där är ett bolag vederbörligen representerat endast om den som uppger sig företräda parten är behörig att göra detta.

Uppgifterna i bolagsregistret är dock inte utan betydelse vid domstols

prövning av om ett bolag är företrätt av behörig person. Domstolen bör kunna utgå från att en registeruppgift är riktig, om det inte finns särskilda skäl att ifrågasätta den. Motpartens påstående om fel eller brister vid beslutet att utse den registrerade personen kan således normalt lämnas därhän, om inte motparten anför något skäl som gör att beslutets riktighet kan sättas i fråga. Men om så är fallet bryts registeruppgiftens initiala presumtionsverkan och en materiell prövning måste göras.

Vad AB och CL har anfört till stöd för sin invändning mot LHs behörighet att företräda Ungskär i målet föranleder att den ifrågavarande uppgiften i bolagsregistret kan sättas i fråga. En materiell prövning av LHs behörighet skall därför göras.

En materiell prövning av om käranden är behörigen företrädd kan i dispositiva mål normalt begränsas till vad svaranden invänt. På motsvarande sätt kan bedömningsunderlaget i regel begränsas till vad den uppgivne företrädaren för käranden samt svaranden väljer att åberopa. Domstolen måste dock beakta att det kan finnas en frånvarande intressent med ett befogat skyddsintresse, nämligen käranden om den omstridda behörigheten saknas. Det kan föranleda ett behov av att domstolen självmant agerar i något hänseende.

För att behörighet skall anses föreligga att företräda en kärande krävs att utredningen ger ett klart stöd för att sådan behörighet finns. Förenklat kan

det uttryckas så, att den som påstår sig företräda kändan har att visa sin behörighet att göra det (jfr NJA 1994 C 16). Det måste emellertid understrykas att frågan om behörighet ytterst faller under domstolens utrednings- skyldighet.

Ovan har konstaterats att en registeruppgift inte har någon legitimations- verkan beträffande rätten att företräda ett bolag i en rättegång. En annan fråga är om, vid den materiella prövningen av om påstådd behörighet att företräda kändan föreligger, en uppgift i bolagsregistret rörande firma- teckningsrätt kan tillmätas någon vikt eller om dess betydelse är begränsad till sådan initial presumtionsverkan som nämnts i det föregående.

I rättsfallet NJA 1979 s. 655 uttalade Högsta domstolen att stora krav på bevisningen måste ställas, när det hävdas att vad som finns antecknat i registret inte utvisar vem som är behörig att företräda ett bolag. Fallet gällde emellertid en annan situation än den som här är aktuell. Fråga var om del- givning. Då är det typiskt sett särskilt angeläget att någon kan representera bolaget (ett exempel är att en stämningsansökan skall delges ett svarande- bolag). Det kommer till uttryck genom att delgivning kan ske med varje styrelseledamot oberoende av om han eller hon har egen firmateckningsrätt (9 § första stycket delgivningslagen, 1970:428). Vidare är att märka att i den typsituation som var aktuell i 1979 års mål är det bolaget, inte tredje man, som gör gällande att registeruppgiften är felaktig. Det är bolaget som har bäst möjlighet att säkra bevisning i frågan och dessutom genom styrelsen förfogar över vad som skall registreras och inte registreras.

Vilket bevisvärde en registeruppgift av ifrågavarande slag skall anses ha låter sig inte bestämmas på ett för alla fall lika sätt. Fråga är om ett bevisfaktum vars värde beror på den situation det handlar om.

I ett fall som det förevarande – när rätt att företräda ett kändebolag i rättegång skall prövas materiellt – kan antas att den som är behörig att företräda kändanden typiskt sett tämligen lätt kan lägga fram utredning som visar detta. Om inte annat bör fel eller brister i tillsättningsförfarandet ofta kunna läkas. Vidare är att notera, att svaranden, som bestrider behörighet, vanligtvis inte har haft möjlighet att göra sin uppfattning gällande i samband med registreringen och därför inte kunnat påverka denna. Av dessa skäl saknas i regel anledning att tillmäta registreringen relevans vid en materiell prövning av om ett kändebolag är behörigen företrätt (att en registeruppgift däremot har en initial presumtionsverkan har berörts i det föregående, men denna verkan förutsätts här genombruten).

Frågan är då om det på grundval av omständigheterna i övrigt kan anses på erforderligt sätt utrett att LH är behörig att företräda Ungskär i målet.

Tingsrätten – vars bedömning hovrätten har godtagit – har ansett att LH, även om hon tillsatts under omständigheter som medför att styrelsevalet skall anses ogiltigt, är behörig att företräda Ungskär intill dess att styrelsebeslutet undanröjs. Med det synsättet saknas anledning att ta

ställning till det som invänts om fel och brister i tillsättningsförfarandet. Frågan är emellertid om detta synsätt bör anläggas.

Om ett beslut som fattats på bolagsstämma med framgång klandras med stöd av (numera) 7 kap. 50 § 2005 års aktiebolagslag, dvs. i andra fall än sådana som avses i 7 kap. 51 § andra stycket, är beslutet som huvudregel överksamt redan från början. Vid val av en styrelse i dess helhet (det är den situationen som är aktuell i målet; vad som gäller vid val av en styrelseledamot i en flerhövdad styrelse saknas anledning att här beröra) gäller emellertid att denna trots fel eller brister i tillsättningsbeslutet är behörig att i åtminstone viss utsträckning företräda bolaget intill dess en domstol undanröjt valet genom lagakraftvunnen dom eller dessförinnan inhiberat stämmans beslut om styrelse (SOU 1941:9 s. 560, SOU 1992:83 s. 187 samt prop. 1993/94:196 s. 134 och 208). Tredje mans skyddsintresse är visserligen i princip tillgodosett genom den ovan berörda legitimationsbestämmelsen i 27 kap. 5 § 2005 års aktiebolagslag (18 kap. 3 a § 1975 års aktiebolagslag). Men för andra fall skulle tillbakaverkande effekt kunna medföra stora praktiska svårigheter och ge stötande resultat (jfr NJA 1998 s. 419).

Huruvida vad som gäller för tillsättningsförfaranden som kan angripas med stöd av en klandergrund i (numera) 7 kap. 50 § 2005 års aktiebolagslag är tillämpligt också vid nullitetsfel enligt 7 kap. 51 § andra stycket samma lag har i förarbetena sagts böra överlämnas till praxis och doktrin att besvara (SOU 1941:9 s. 560 och prop. 1993/94:196 s. 134). I rättslitteraturen

har frågan berörts utan att någon klar och samstämmig uppfattning kan sägas ha kommit till uttryck (se i ämnet bl.a. Nial, Klanderbara och ogiltiga bolagsstämmobeslut, 1934 s. 102, Kedner och Roos, Aktiebolagslagen, Del I, 5 uppl., 1995 s. 312, Åhman, Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten, 1997 s. 371 f., Nerep och Samuelsson, Aktiebolagslagen – en lagkommentar del 1, 2007 s. 496 och 506 f. och Moberg i Vänbok till Axel Adlercreutz, 2007, s. 299 ff.).

Systematiska skäl talar för att en åtskillnad bör göras. Fel av nullitetskaraktär innebär att något beslut inte föreligger. Handlar det om angriplighet på grund av klanderfel anses beslutet däremot vara tills vidare verksamt. Utgångspunkterna är alltså helt olika. Det finns också anledning att notera att nullitetsfel i åtminstone vissa fall skall beaktas av domstol ex officio.

Vidare beror frågan om i vad mån en icke vederbörligen tillsatt styrelse skall tillerkännas viss kompetens eller inte ytterst på en intresseavvägning, där det skyddsintresse som den åsidosatta regeln vilar på väger tungt. I fråga om nullitetsfel synes det intresset normalt böra vara utslagsgivande, även om inte alla fall behöver vara att bedöma lika.

Slutsatsen blir att skillnad bör göras mellan angriplighet och nullitet, och att i det senare fallet utgångspunkten är att styrelsevalet är helt overksam (jfr NJA 1998 s. 419). Det hindrar dock inte att det i vissa fall kan tänkas att den felaktigt tillsatta ”styrelsen” bör anses ha varit behörig att vidta en åtgärd, om den har varit av stor betydelse och behövts för att säkerställa bolagets intresse.

Vidare bör uppmärksammas att vad som kallas för bolagsstämma inte behöver vara det. Om t.ex. ett sammanträffande sker mellan aktieägare som

tillhör en viss aktieägargrupp eller har aktier av visst slag utan att alla aktieägare har kallats, är vid sammankomsten fattade beslut inte bolagsstämmobeslut även om de i ett protokoll betecknas så (se bl.a. SOU 1941:9 s. 556 och SOU 1971:15 s. 245). Skulle ”styrelseval” ha skett vid en sådan sammankomst saknar valet och därmed vad ”styrelsen” beslutar all verkan.

Det sagda innebär sammanfattningsvis följande.

Om svaranden i en rättegång invänder att den som enligt bolagsregistret är styrelseledamot i ett kärandebolag, för vilket firman tecknas av styrelseledamot ensam, inte är behörig att företräda bolaget på grund av fel eller brister i tillsättningsförfarandet, måste – om invändningen inte kan anses utan fog – en materiell prövning göras med utgångspunkt i vad svaranden närmare har påstått. Utredningen kan normalt begränsas till vad svaranden och den uppgivne ställföreträdaren har åberopat i målet.

Om svaranden invänder att val inte har skett på en sammankomst som utgör bolagsstämma skall domstolen först pröva den frågan. Om sammankomsten inte är att anse som sådan saknar en tillsättning all verkan. Det medför i sin tur att den som med stöd av ”protokoll från bolagsstämman” registrerats som styrelseledamot inte intar sådan ställning och därför inte är behörig att företräda bolaget.

Skulle fråga vara om en bolagsstämma måste – om svaranden så har gjort gällande – i nästa steg prövas om fel eller brist förekommit vid styrelsevalet. Om så skulle vara fallet måste prövas huruvida vederbörande trots detta kan anses vara styrelseledamot, med verkan att han eller hon är behörig att företräda bolaget i den ifrågavarande rättegången. Såväl felaktighetens karaktär och dess inverkan på styrelsevalet som bolagets intresse av att utan uppskov kunna driva rättegången skall beaktas vid den bedömningen.

I förevarande fall måste vad AB och CL invänt förstås så, att de påstår att någon bolagsstämma inte hållits i Ungskär den 27 juni 2001 och att även om så skulle vara fallet har vid valet av LH till styrelseledamot fel eller brist förekommit innebärande att LH inte äger företräda Ungskär i målet. Dessa påståenden kan – även om de inte är alldeles precisa – som målet nu föreligger inte avfärdas som ogrundade. Det är således inte klarlagt att LH är behörig att företräda Ungskär.

Tingsrättens bedömning av behörighetsfrågan har medfört att för denna fråga relevanta sakförhållanden inte utretts och att tingsrätten inte heller valt lösningen att vilandeförklara målet i avvaktan på att den tvist om bättre rätt till aktierna i Ungskärs koncernmoderbolag som pågår vid annan domstol skall bli avgjord. Målet bör därför återförvisas till tingsrätten för fortsatt handläggning.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gertrud Lennander, Ella Nyström, Kerstin Calissendorff (referent), Stefan Lindskog och Lena Moore (skiljaktig)
Föredragande revisionssekreterare: Joanna Gerholm

	BILAGA TILL PROTOKOLL 2008-06-10	
		Mål nr Ö 4438-05

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Lena Moore är skiljaktig och anför:

”De två sista styckena i domskälen bör ersättas med följande.

I förevarande mål har klagandena invänt att LH inte är behörig att företräda Ungskär eftersom de ”rättmätiga” ägarna till 85 procent av aktierna i Ungskär inte kallats till eller deltagit i den ”bolagsstämma” där LH utsågs till styrelse i Ungskär. I målet är ostridigt att aktierna i Ungskär vid tidpunkten för den aktuella bolagsstämman ägdes med 15 procent av L.H.C. Trading Aktiebolag, med 55 procent av Ytterholmen Invest AB och med 30 procent av Hålslaget i Göteborg Aktiebolag, att samtliga aktier i Ytterholmen vid samma tidpunkt ägdes av Promark Aktieprospekt AB, som även ägde 99 procent av aktierna i Hålslaget, att LH ensam ägde aktierna i L.H.C. samt att det när talan väcktes pågick och alltjämt pågår en rättegång mellan Global Media Solutions Ltd och Rutevar AB om bättre rätt till samtliga aktier i Promark. Av utredningen i målet framgår att Rutevar kallades till och deltog i den bolagsstämma i Promark vid vilken styrelse valdes och att den styrelsen därefter har företrätt Promark vid bolagsstämmor i Ytterholmen och Hålslaget.

En invändning om att ägarna till 85 procent av aktierna inte kallats till eller närvarat vid den bolagsstämma när beslutet att till styrelse utse den som påstår sig vara ställföreträdare för kärandebolaget är i sig en invändning som

inte kan avfärdas som ogrundad. Klagandena har emellertid inte gjort gällande att ägarna till aktierna i Ungskär (L.H.C., Ytterholmen och Hålslaget) inte skulle ha kallats till eller varit närvarande vid den bolagsstämma i Ungskär vid vilken LH valdes till styrelse. Klagandena har i stället, såsom de får förstås, sammanfattningsvis anfört följande. Någon bolagsstämma kan inte anses ha avhållits i Ungskär eftersom bolagets ”rättmätiga” ägare inte var kallade till bolagsstämman; andra personer än de verkliga ägarna har hållit bolagsstämma och utsett styrelse i Promark vilket i sin tur har lett till att de val av styrelseledamöter som skett vid bolagsstämmor i Ytterholmen och Hålslaget – och därmed även i Ungskär – är ogiltiga.

Klagandenas invändning att LH inte är behörig att företräda Ungskär i målet har således sin grund i att Global, och inte Rutevar, enligt klagandena är rätt ägare av aktierna i koncernmoderbolaget. Invändningen är av ett slag som svårligen kan beaktas inom ramen för den prövning som rätten skall göra enligt 11 kap. 2 och 4 §§ rättegångsbalken. Därtill kommer att frågan om äganderätten till aktierna är föremål för rättegång och att beslutet att utse LH till styrelse i Ungskär inte med automatik blir ogiltigt om tvisten skulle avgöras till Globals förmån. Det är således oklart inte bara vilka konsekvenser en sådan utgång skulle få för giltigheten av styrelsevalen i de inblandade bolagen. Det är även oklart i vad mån olika beslut som fattats av dessa styrelser skulle drabbas av ogiltighet eller inte. Klagandenas invändning om att LH inte är behörig att företräda Ungskär i målet måste därför anses vara av ett sådant slag att den inte bryter den presumtionsverkan som uppgiften i bolagsregistret har om att LH är behörig styrelse i Ungskär.

Överklagandet skall därför lämnas utan bifall.”